

Selvbestemmelse i særlige tilfælde, gælder for så vidt angår børn og unge under 15 år de almindelige regler i lov om forældremyndighed og samvær (§§ 1 og 2). Hvis forældremyndighedsindehaveren ikke varetager barnets interesser i relation til sygebehandling, åbner bistandslovens § 35 b (med virkning fra 1. juli 1998 § 44 i lov om social service) mulighed for, at kommunens børn og unge-udvalg kan træffe beslutning om at gennemføre undersøgelse og behandling, hvis det drejer sig om en livstruende sygdom eller en sygdom, der udsætter barnet eller den unge for varig og betydelig invaliditet. Der henvises til bemærkningerne til § 8.

Det fremgår af lovforslagets § 13, at § 9 om patienter, der varigt mangler evnen til at give informeret samtykke, ikke gælder for de særlige tilfælde, der er omhandlet under kapitel 3, Selvbestemmelse i særlige tilfælde. Herved er tilkendegivet, at de repræsentanter (nærmeste pårørende eller værge), som varetager den omhandlede patientgruppes interesser og behov, ikke kan samtykke for patienten i kapitel 3-tilfælde. Der henvises til bemærkningerne til § 13.

Såfremt en § 9-repræsentant i øvrigt forvalter samtykket på en måde, der åbenbart vil skade patienten eller behandlingsresultatet, kan sundhedspersonen efter lovforslagets § 9, stk. 4, gennemføre behandlingen, såfremt vedkommende embedslægeinstitution giver sin tilslutning hertil.

Kapitel 2

Selvbestemmelse

Reglerne om informeret samtykke, dvs. selvbestemmelsesret, indeholder de mest grundlæggende rettigheder i behandler/patientforholdet.

Kapitel 2 indeholder bestemmelserne om, at al medicinsk behandling hviler på frivillighed, når bortses fra helt ekstraordinære tilfælde, hvor lovgivningen åbner op for tvangsanvendelse, som f.eks. i visse tilfælde over for psykiatriske patienter og i forbindelse med bekæmpelse af smitsomme sygdomme. Der er tale om et helt grundlæggende forhold, og princippet hviler på patientens selvbestemmelsesret (autonomi), og respekten for individets værdighed og ukrænkelighed (integritet).

Grundreglen er formuleret i § 6, hvor det slås fast, at ingen behandling kan indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke. De øvrige bestemmelser i kapitel 2 omhandler de tilfælde, hvor patienten ikke er i stand til selvstændigt at varetage sine interesser, enten på grund af ung alder eller på grund af manglende mulighed for eller evne til at kunne modtage information og kunne give samtykke. Årsagen kan skyldes manglende udvikling eller tab af

evnen til at forstå sygdomssituationen og til at kunne give samtykke til sygdomsbehandling m.v.

Årsagen til en borgers henvendelse til sundhedsvæsenet er ofte en mere eller mindre bevidst erkendelse af en sygdomstilstand eller helbredsproblemer. Når problemerne er erkendt, kontakter borgeren oftest en sundhedsperson, typisk en læge, og bliver her ved patient i forhold til vedkommende. Lægen undersøger patienten og informerer og rådgiver denne om vedkommendes helbredstilstand, resultatet af de gennemførte undersøgelser, mulige behandlingsovervejelser, mulige komplikationer og bivirkninger ved foreslåede behandlingsforløb, eventuelle alternative, lægeligt forsvarlige behandlingsmuligheder, m.v. Lægens information af patienten bør ske gennem en samtale med patienten, hvor lægen lytter til patientens synspunkter og medinddrager denne i beslutningerne. I samtalen bør det understreges, at et vellykket behandlingsresultat kræver et samarbejde mellem læge og patient, og at patienten har et medansvar for, at behandlingen lykkes.

Patienten er ofte i en sårbar situation og er afhængig af lægens råd. Dette stiller store krav til lægens indfølelse og medmenneskelighed. Patienter har krav på at få fuld information om sin helbredstilstand og behandlingsmulighederne, herunder om risiko for komplikationer og bivirkninger, hvis vedkommende ønsker det. På baggrund af en samtale med lægen beslutter patienten, om og i givet fald hvilke behandlinger m.v., der skal iværksættes. For at et behandlingsforløb skal lykkes, er det nødvendigt, at det er baseret på gensidig tillid mellem patient og læge, på respekt for patientens værdighed og fysiske og psykiske ukrænkelighed samt patientens selvbestemmelsesret.

Til § 6

Bestemmelsen indeholder grundreglen om informeret samtykke. Ingen undersøgelse, behandling eller pleje må indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke. Undtaget herfra er dog de tilfælde, hvor patienten er under 15 år eller ude af stand til at give samtykke, jf. lovens §§ 8-10, og de helt ekstraordinære tilfælde, hvor der efter særlovgivningen er mulighed for tvangsmæssigt at gribe ind.

Efter reglen i stk. 2 kan en patient på ethvert tidspunkt tilbagekalde sit samtykke til behandling. Reglen understreger, at der er tale om et frit (frivilligt) samtykke, hvor patienten på et hvilket som helst tidspunkt kan trække sig tilbage og frabede sig videre behandling. Dette kan have betydning i tilfælde, hvor en patient på grund af religiøs - eller anden - overbevisning ikke ønsker at modtage visse behandlings-